

ver om zich heen verspreidt ze een dof mat helderen, witgrijzen glans, dat de sterretjes en de grootere, aan licht-knoppen gelijke sterren ver om en boven haar eerst gaandeweg zichtbaar worden.

Of ik het landschap bij het Bühnenfestspielhaus nooit anders zag dan zooals ik het hier trachtte te schetsen, onder een palle, blakerende Juli- of Augustuszon, verkwikt door het eerste koeltje van een luwen avondstond, badend in het zilveren licht eener heldere maan, overgoten, doortrokken van zomerpoëzie? In mijn veelzijdige en veeljarige Bayreuthsche ervaringen heb ik soms in de hondsdagen gure, nijpende October-windvlagen om Wagner's kunsttempel hooren loeien en voelen gieren, terwijl doordringend kille herfst-regenbuien ons dagen lang, schuins voortgezweept, in het gezicht kletterden. Eens was het fin de saison-achtig Novemberweêr zoo aanhoudend bar en guur, dat een bigot bekrompen, door verblinde plattelandspastors tegen de heiligschennis, de godslastering van het „Parsifal"-Nachtmaal „op de planken" opgestookte boer een voorbijganger, in een praatje over het zeldzaam ongunstig jaargetijde, met den arm in de richting van het Bühnenfestspielhaus wijzend, woedend uitriep, dat „der verdammte Lausub' da drüben," die „das heil'ge Abendmahl" ontwijd had, er eenig en alleen de schuld van was. 1) Dan onttrok een grijs regengordijn de bergen aan het oog, alles in een grauwen vochtsluiert hullend. Ja, gedurende den laatsten „Nibelungen"-cyclus zaten we bij mijn „Premierlieutenant" der te Bayreuth in garnizoen liggende *chevaux-légers* — schfolesché, zeggen ze daar — mijn huisbaas, om de gezellig snorrende kachel, terwijl de ter elfder ure gekochte, van gister, toen de weg naar boven een moeras, een moddermeer geelk, nog doorweekte Bayreuthsche overschoenen er achter stonden te drogen. De keerzijde der medaille.

Na de laatste „Parsifal"-voorstelling zinkt Bayreuth in zijn dof-loomen soes van in Beierens achterhoek verloren provinciestedje, zijn lourde someil de ville morte, terug. Een lethargische slaap, die slechts door enkele verwaaide, aan de „Thabeldoo" van tot de fatsoenlijkheid hunner normaal provinciale prijzen, en de saaie uitgestorvenheid hunner leege gangen en kamers teruggekeerde Sonne, Anker of Schwarzes Ross verschijnende handelsreizigers eenigszins verlevendigd zal worden. „The rest is silence"..... totdat over één of twee jaren de Wekker, in den vorm der repetities voor een nieuw Festspiel-jaar, terugkeert.

Berlijn, Februari—Maart '91.

1) Authentiek-historisch.